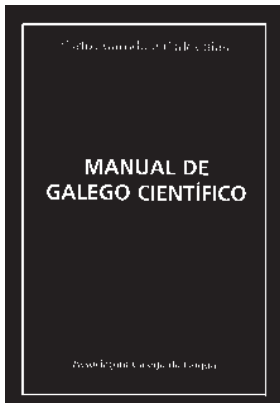

Propostes per a un galleg no subordinat

Carlos Garrido i Carles Riera, **Manual de galego científico. Orientacions lingüístiques**, Associaçom Galega da Língua, Ourense 2000.

Vet aquí un llibre magnífic degut a la col·laboració de dos autors.

Carlos Garrido, professor de la universitat de Vigo, és doctor en biologia i llicenciat en traducció i interpretació. Traductor de l'anglès i de l'alemany, s'ha dedicat a l'estudi de la terminologia científica, sobretot la relativa al galleg, tema sobre el qual ha publicat diversos articles en revistes com *Agália* i altres. També és autor d'obres terminològiques notables, com el completíssim *Dicionário Terminológico Quirilingue de Zoologia dos Invertebrados* (1997).

Carles Riera és prou conegut com a autor de diversos tractats i estudis sobre el català científic. Llicenciat en farmàcia i en filologia catalana, combina les dues professions; ha treballat el llenguatge de la ciència, sobretot en el camp de la biologia i la medicina. Seu és el prou conegut manual, reeditat i ampliat recentment.

Una entesa entre els dos autors esmentats ha donat lloc al llibre present. De fet, és l'adaptació al galleg de dos llibres de Riera: el *Manual de català científic* (1992) i el *Curs de lèxic científic* (1998), però afegint-hi diversos punts que Garrido ha cregut oportú i que milloren l'original. El resultat

és excel·lent; es tracta d'un manual completíssim sobre el tema, ben fet i rigorós des del punt de vista lingüístic.

Hi ha un aspecte d'aquest *Manual* que volem remarcar especialment de cara als lectors de LLENGUA NACIONAL. Com indica Garrido, el llibre és redactat d'acord amb «la grafia històrico-etimològica del gallego-portuguès de Galícia». Cal que insistim en aquest punt, que és molt important i demana un comentari. És prou sabut que el galleg és una llengua romànica afí al portuguès, fins al punt que molts han considerat sempre que no són sinó dues variants d'una mateixa llengua. Però, d'altra banda, ateses les diferències existents entre galleg i portuguès, hi ha hagut també des de sempre una tendència a creure que són llengües prou semblants però diferents. I d'aquí ve que hagin sorgit dues posicions antagòniques: l'una, consistent a acostar al màxim el galleg al portuguès, a fi de reduir-ne les diferències, i l'altra, la contrària, consistent a exagerar les diferències a fi de fer-ne dues llengües diferents amb característiques pròpies cadascuna. Hi ha, en primer lloc, la qüestió de l'ortografia. Aquesta és bàsica i primordial. Atès que el portuguès és una llengua consolidada i normalitzada i que les diferències amb el brasiler són petites, es va optar fa temps per una ortografia comuna. La llengua luso-brasilera és així una llengua única de molts milions de parlants. Per raons òbvies, el galleg no pot sinó adaptar-se a l'ortografia portuguesa en lloc d'establir-ne una de pròpia i distanciar-se del portuguès. I encara resulta més insensat adoptar l'ortografia castellana per al galleg. Això és el que ha fet la llengua oficial de la Xunta, com també el que havien fet molts dels escriptors anteriors. Contràriament, sobretot dins els àmbits cultes i universitaris, hi ha actualment la tendència consistent a un acostament al portuguès, línia anomenada reintegracionista. Però tot això no s'ha de limitar a l'aspecte ortogràfic, sinó que també cal fer-ho en el morfològic, sintàctic i lèxic. I aquesta és la línia adoptada en aquest llibre.

Per a nosaltres, catalans, que també patim, a escala menor –cal dir-ho–, aquesta mania de l'acostament descarat al castellà –no en l'ortografia però sí en la sintaxi i sobretot en el lèxic (una mena de subordinació mental)–, cal que parem atenció en les solucions fixades en aquest llibre pel que fa a la terminologia. Efectivament en diversos casos les propostes fetes són molt encertades i la comparació amb les adoptades en català és prou il·lustrativa, ara que triomfen en el català actual certes tendències de caràcter *light*, que tant entusiasmen encara ara alguns dels nostres lingüistes.

El *Manual* té 459 pàgines. És una obra ben editada, amb una tipografia clara i una presentació impecable. No podem, evidentment, estendre'ns en una descripció detallada del contingut. Ens limitarem a comentar resumidament alguns dels temes bàsics exposats, sobretot els relacionats amb els aspectes a què hem alludit.

En la primera part, dedicada a generalitats, hi ha unes consideracions molt apropiades sobre el galleg científic i les característiques del llenguatge científic. S'exposen els criteris per a la fixació del lèxic, com l'etimologia i la tradició, altament interessants. Els autors parlen de les deficiències del lèxic galleg i de l'habilitació terminològica. Com a norma general, aquests es decanten clarament per una terminologia desmarcada del calc gratuït del castellà i prenen com a punt de referència les solucions pròpies del portuguès. Les observacions que fan caldria que fossin tingudes en compte a casa nostra per al català, perquè en molts casos proposen solucions que fóra bo d'imitar, en lloc de procedir com massa sovint fan tots aquells que no tenen res més al cap que el castellà.

En la segona part s'entra en els aspectes prosòdics i ortogràfics. Es tracten aspectes com l'accentuació, l'ús del guionet, el vocalisme i el consonantisme. Cal dir que, pel que fa a l'ús del guionet, els criteris seguits coincideixen en general amb els que fem servir en català abans del desga-

vell actual, derivat de l'aplicació de les noves normes tan desafortunades, com ja han demostrat diversos estudiosos.

La part més extensa i interessant per a nosaltres és la tercera, dedicada als aspectes morfològics. És un tractat magnífic on s'analitzen punts tan essencials com la neologia, la derivació, la composició, la nomenclatura sistemàtica i l'abreviació. Tot això es completa amb la referència a altres procediments de formació de paraules, com ara l'analogia i la designació lliure. En aquesta part és on hi ha exemples de solucions terminològiques que ens poden orientar a l'hora de fixar neologismes en català.

La quarta part, dedicada als aspectes semàntics, tracta de l'homonímia, la sinonímia, la paronímia i l'antonímia. Hi ha també un capítol, molt útil, en el qual s'exposen diversos dubtes i interferències semàntiques, punt que té per a nosaltres una importància vital i del qual podem extreure conclusions decisives aplicables perfectament a la nostra terminologia moderna, tan alienada i interferida.

El *Manual* es completa amb una sèrie d'apèndixs sobre l'alfabet grec, les unitats del sistema internacional de mesures i la taula periòdica dels elements químics.

Finalment hi ha una bibliografia molt extensa i completa.

Com a conclusió general, podem afirmar sense cap mena de dubte que el *Manual* aporta una informació imprescindible per als qui es dediquen a aquest camp especialitzat del llenguatge, motiu pel qual hem de felicitar els autors per la feina feta. I alhora ens satisfà constatar que les propostes terminològiques que s'hi fan són les apropiades per a un galleg no subordinat, la qual cosa ens confirma, als qui sempre hem defensat una línia d'actuació inequívoca per a la terminologia catalana, que aquest és el camí bo si no volem caure en una situació de submissió lingüística, línia que actualment sembla que és l'única que preveuen massa sovint els nostres responsables lingüístics. ♦

Lluís Marquet